

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

III квартал 2024 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в III кварталі 2024 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств **Сумської області** у III кварталі 2024 року свідчать, що, ураховуючи війну, недостатній попит та занадто високі ціни на енергоносії, респонденти послабили свої очікування щодо виробництва товарів і послуг в Україні в наступні 12 місяців, а також щодо перспектив розвитку своїх підприємств. Очікується нижча інфляція. Девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- скорочення виробництва товарів та послуг в Україні: баланс відповідей – «мінус» 41.7% (як у попередньому кварталі) (найнижчі очікування серед регіонів) (графік 1). У цілому по Україні очікується збільшення обсягів виробництва – 3.7%;
- зростання цін на товари та послуги дещо нижчими темпами: 53.8% респондентів очікують, що інфляція перевищить 10.0% (у попередньому кварталі – 61.5%), у цілому по Україні – 45.5%. Головними чинниками інфляції респонденти називають воєнні дії (відмітили 92.3% опитаних), витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- девальвацію національної валюти: знецінення гривні відносно долара США очікують 92.3% респондентів (у попередньому кварталі – 84.6%), у цілому по Україні – 88.5%;
- погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств: баланс відповідей – «мінус» 15.4% (у попередньому кварталі – «мінус» 23.1%) (таблиця). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 0.9%;
- зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції / послуг нижчими темпами: баланс відповідей – «мінус» 23.1% (у попередньому кварталі – «мінус» 38.5%). Респонденти також очікують зменшення обсягів реалізації продукції / послуг на зовнішньому ринку: баланс відповідей – «мінус» 25.0% (як у попередньому кварталі) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – 10.5% та 11.2% відповідно;
- подальше зменшення інвестиційних видатків як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар: баланси відповідей – по «мінус» 40.0% відповідно (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0% та «мінус» 10.0% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні – «мінус» 3.2% та 7.5% відповідно;
- зменшення кількості працівників на своїх підприємствах дещо вищими темпами: баланс відповідей – «мінус» 30.8% (одні з найгірших очікувань серед регіонів) (у II кварталі 2024 року – «мінус» 23.1%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 10.9%;
- зростання цін на товари / послуги, що купують підприємства, та повільніше зростання цін на товари та послуги власного виробництва: баланси відповідей – 92.3% та 23.1% відповідно (у попередньому кварталі – 84.6% та 38.5% відповідно) (графік 6). Очікується, що на зміну рівня цін на товари / послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на енергоносії, сировину, матеріали та проблеми з логістикою (графік 7);
- зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника (нижчими темпами): баланси відповідей – 46.2% та 30.8% відповідно (у II кварталі 2024 року – 41.7% та 46.2% відповідно) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки (відмітили 84.6% опитаних), недостатній попит та занадто високі ціни на енергоносії (графік 5).

Як і в попередніх кварталах, респонденти, які планують брати банківські кредити, надають перевагу кредитам у національній валюті (графік 8). Занадто високі ставки за кредитами, невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання та наявність інших джерел фінансування – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 9).

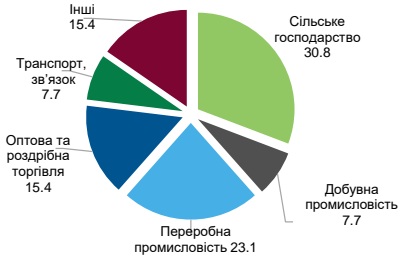
92.3% респондентів області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 97.1%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

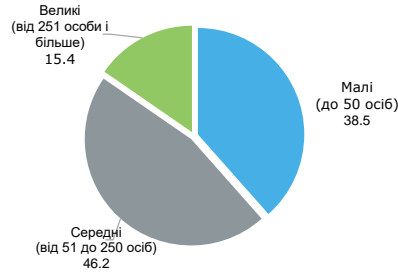
- поточний фінансово-економічний стан підприємств оцінюється як поганий: баланс відповідей – «мінус» 38.5% (найгірші оцінки серед регіонів другий квартал поспіль) (у II кварталі 2024 року – «мінус» 38.5%). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 6.0%;
- рівень залишків готової продукції власного виробництва залишається нижчий, ніж нормальний: баланс відповідей – «мінус» 37.5% (у попередньому кварталі – «мінус» 25.0%);
- підприємства області працюють на межі виробничих потужностей: баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 8.3%).

Паспорт вибірки^{1,2}

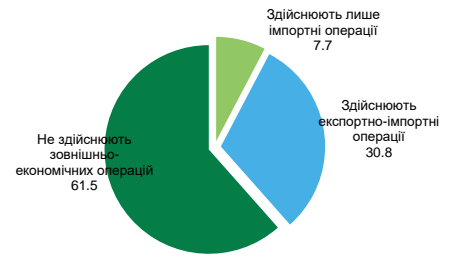
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

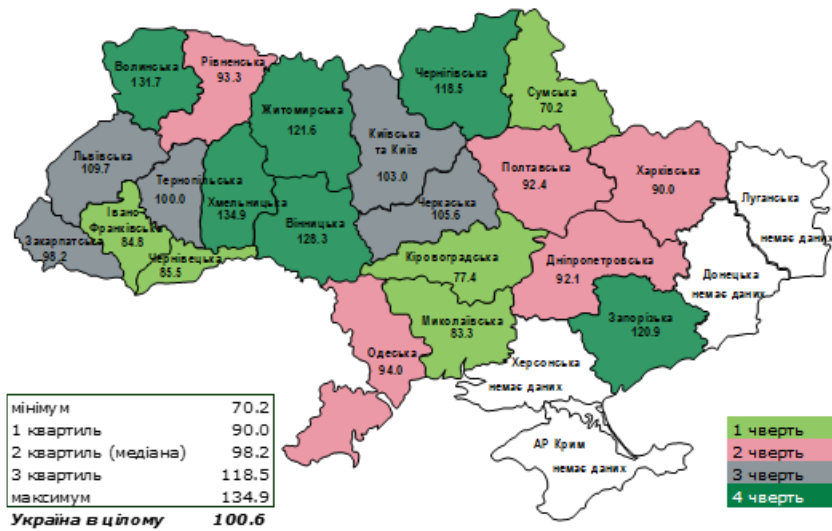

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 31 липня – 23 серпня 2024 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

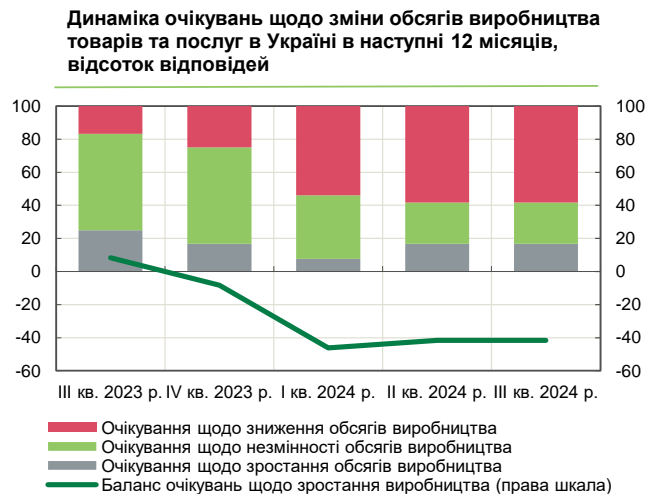
*квартіль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	III кв. 2023 р.	IV кв. 2023 р.	I кв. 2024 р.	II кв. 2024 р.	III кв. 2024 р.
фінансово-економічного стану	-33.3	7.7	-7.7	-23.1	-15.4
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	-41.7	25.0	7.7	-38.5	-23.1
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-22.2	-30.0	-40.0	-20.0	-40.0
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-20.0	-20.0	-10.0	-10.0	-40.0
кількості працівників	-33.3	7.7	-8.3	-23.1	-30.8

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

Графік 1

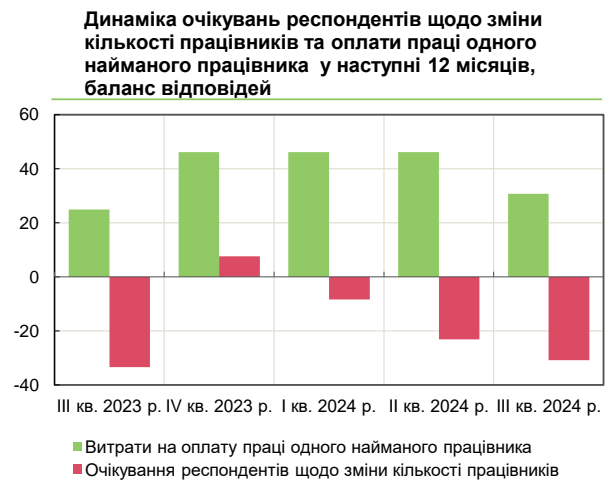
Графік 2

Графік 3

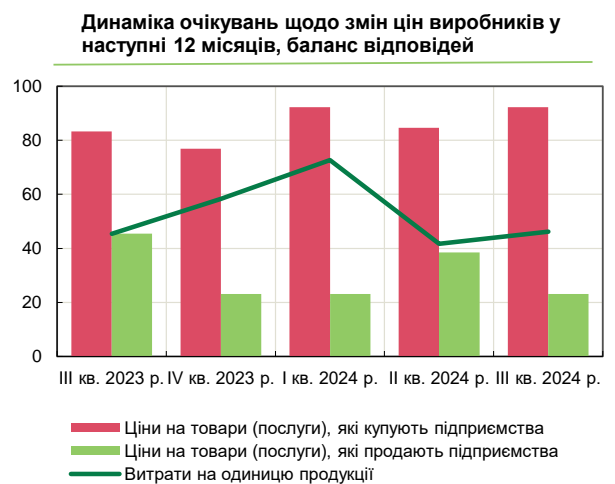
Графік 4

Графік 5

Графік 6

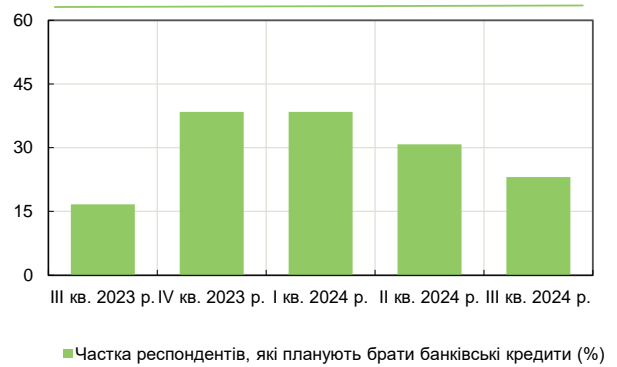
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

